

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

200704884-29
KV/7ASO

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstuen
0301 OSLO

Deres ref
NVE 200704884

Vår ref
08/2839-

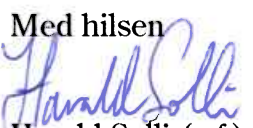
Dato
8 MAI 2013

**Tillatelse til bygging av Mannsberg kraftverk i Årdal kommune, Sogn og
Fjordane**

Det vises til NVEs innstilling datert 21. februar 2012. Ved kongelig resolusjon av 7. mai 2013 er bestemt:

1. I medhold av lov om vassdrag og grunnvann av 24. november 2000 nr. 82 § 8 gis Hydro Aluminium AS tillatelse til bygging av Mannsberg kraftverk.
2. I medhold av lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer § 8 gis Hydro Aluminium AS tillatelse til overføring av avløpet fra Mannsbergvatn til Breidbotnvatn.
3. I medhold av lov om vern mot forurensning og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6 § 11 gis Hydro Aluminium AS tillatelse til utbygging av Mannsberg kraftverk.
4. Tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt Olje- og energidepartementets foredrag av 7. mai 2013.
5. Det fastsettes manøvreringsreglement i samsvar med forslag vedlagt Olje- og energidepartementets foredrag av 7. mai 2013.

Vedlagt følger kopi av departementets bemerkninger i kongelig resolusjon 7. mai 2013. Departementet vil ettersende vilkårene for tillatelsen så snart disse er trykket.

Med hilsen

Harald Solli (e.f.)
avdelingsdirektør

Katrin Lervik
underdirektør

Olje- og energidepartementet
Statsråd Ola Borten Moe

KONGELIG RESOLUSJON

Ref nr:

Saksnr: 08/2839

Dato: 7. mai 2013

Hydro Aluminium AS. Tillatelse til bygging av Mannsberg kraftverk og overføring av avløpet fra Mannsbergvatn til Breidbotnvatn i Årdal kommune

IV. Departementets merknader

1. Innledning

Hydro Aluminium AS har søkt om tillatelse til bygging av Mannsberg kraftverk i Årdal kommune i Sogn og Fjordane. Kraftverket vil utnytte et fall på ca. 160 m mellom Nedre Breidbotnvatn og Torolmen. Det er videre søkt om overføring av avløpet fra Mannsbergvatn til Breidbotnvatn via en kort tunnel. Planlagt installert effekt i kraftverket er 2,9 MW, og årlig produksjon er beregnet til 12 GWh.

2. Saksbehandlingen

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter vassdragslovgivningen må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandling etter vassdragslovgivningen. Det innebærer at prosjektet om bygging av Mannsberg kraftverk og miljøkonsekvensene av tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der tiltakets bidrag til den nasjonale satsingen på forbybar energi og hensynet til kraftforsyningen avveies mot tapet eller forringelsen av naturmangfoldet.

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer for saksbehandlingen etter vassdragslovgivningen. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling av søknaden.

3. Utbyggingsløsning

Kraftstasjonen er planlagt plassert i dagen ved eksisterende bekkeinntak i Mannsbergelv. Eksisterende reguleringer i Kyrkjevatn, Mannsbergvatn og Breidbotnvatn beholdes uendret. For å utnytte avløpet fra Mannsbergvatn i kraftverket bores det en ca 300 m lang overføringstunnel fra vestre ende av Mannsbergvatn mot et lite tjern øst for Breidbotnvatn. Det vil ikke bli etablert nye magasiner i tilknytning til overføringen. Massene fra boringen av tappetunnel Mannsbergvatn - Breidbotnvatn forutsettes plassert ved utløpet fra tunnelen. Det foreligger to aktuelle løsninger for tilknytning av kraftverket til strømmettet. Det ene

alternativet innebærer en ca. 1 km lang luftledning til eksisterende nett ved Sletterust. Det andre alternativet innebærer nettilknytning via Årdal Energis eksisterende transformatoriosk som er lokalisert ca. 60 m fra den planlagte kraftstasjonen, eventuelt flytting av transformatoriosken inn i kraftstasjonen.

4. NVEs innstilling og høringsinstansenes merknader

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene, finner NVE at fordelene og nytten ved bygging av Mannsberg kraftverk er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser, og at § 25 i vannressursloven dermed er oppfylt. NVE anbefaler at Hydro Aluminium AS får tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging og drift av Mannsberg kraftverk.

NVE anbefaler videre at Hydro Aluminium AS får tillatelse etter vassdragsreguleringsloven § 8 til overføring av avløpet fra Mannsbergvatn til Breidbotnvatn som omsøkt.

Årdal kommune tilrår utbygging på visse vilkår. Kommunen legger særlig vekt på at prosjektet skal gi lokal verdiskapning og at hensynet til friluftsliv og andre brukerinteresser blir ivaretatt. Kommunen viser til at kraftledningen for nettilknytning av kraftverket vil bli svært eksponert, og ber om at kraftledningen kables.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane vurderer at utbyggingen er akseptabel ut fra allmenne interesser. Bruk av eksisterende regulering, tappetunnel og anleggsveg gjør at de tekniske inngrepene blir moderate. Fylkesmannen mener likevel at det må legges stor vekt på skånsom utførelse og god terrengtilpasning av inngrepene da utbyggingen vil foregå i et sårbart høyfjellslandskap og vil berøre regionalt viktige friluftsområder.

Sogn og Fjordane fylkeskommune tilrår at det blir gitt konsesjon til utbygging. Fylkeskommunen viser til at utbyggingen vil medføre ny energiproduksjon, styrke lokalt næringsgrunnlag og gi skatteinntekter.

5. Olje- og energidepartementets vurdering

Innledning

Utbygging av Mannsberg kraftverk vil gi en produksjon på om lag 12 GWh pr år. Utbygging av vannkraft er viktig for å bidra til den nasjonale satsingen på fornybar energi og hensynet til forsyningssikkerheten. Utbyggingen vil bidra til lokal verdiskapning og vil gi inntekter til kommunen.

Kunnskapsgrunnlaget

I tråd med naturmangfoldloven § 8 første ledd om kunnskapsgrunnlaget bygger departementet på følgende for sin vurdering og innstilling:

- Søknad av 12. juni 2008 fra Hydro Aluminium AS
- NVEs innstilling av 21. februar 2012
- Høringsuttalelser til innstillingen

-Oppdaterte registreringer i Naturbase og Artsdatabankens artskart

Etter departementets syn utgjør den samlede dokumentasjon i saken et faktagrunnlag som er tilstrekkelig til å vurdere virkningene av kraftutbyggingen på naturmangfoldet, og for å fatte vedtak i saken, jf. forvaltningsloven § 17.

Naturmangfold

Naturtyper og vegetasjon

Det er ikke påvist rødlistearter eller sjeldne eller truede naturtyper i tiltaksområdet. Områdene ved Torolmen er registrert som prioritert naturtype "Kalkrike områder i fjellet" med verdivurdering "viktig". Potensialet for rødlistede arter er vurdert som relativt lite. Den planlagte rørtraseen i det prioriterte naturområdet ved Torolmen vurderes ikke å medføre noen verdiendring for den registrerte naturtypen.

Fauna

Det er ikke opplyst om registreringer av fugl i tiltaksområdet. Elg og hjort benytter de nedre deler av influensområdet.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har opplyst at utbyggingsområdet ligger i villreinområdet Vest-Jotunheimen, men at viktige leveområder eller trekkveger for rein ikke vil bli berørt. Departementet har merket seg at rørgaten skal graves ned på hele strekningen, og at den dermed ikke vil ha påvirkning for viltets ferdsel i området.

Fisk og ferskvannsressurser

Den berørte elvestrengen har ingen egne fiskebestander, og er lite produktiv hensett til andre vannlevende organismer. Den reduserte vintervannføringen vil derfor få liten eller ingen betydning. Forholdene ventes i liten grad endret. Ettersom dagens reguleringsregime opprettholdes i stor grad, medfører ikke det omsøkte tiltaket noen endringer av betydning for fisken som utsettes i magasinene.

Fylkesmannen har bemerket at erosjon og tilslamming som følge av eventuell effektkjøring i Nedre Breidbotnvatn kan virke negativt på de biologiske forholdene i vatnet og for fisken. Departementet viser til at det ikke er planlagt effektkjøring av kraftverket.

Departementet kan heller ikke se særlige problemer med at noe fisk kan gå inn i tappetunnelen fra Mannsbergvatn til Breidbotnvatn, da fiskebestanden i begge magasinene er basert på utsetting. Departementet viser videre til at utredningen angir ingen negativ konsekvens for temaet fisk og ferskvannsbiologi.

Departementet viser for øvrig til at konsekvensutredningen angir at utbyggingen vil gi ubetydelig til ingen negativ konsekvens for naturmangfoldet.

Departementet kan ikke se at hensynet til naturmangfoldet er til hinder for at tiltaket gis konsesjon.

Landskap

Tiltaksområdet for Mannsberg kraftverk ligger i et åpent høyfjellslandskap. Landskapsopplevelsen er noe preget av den utbyggingen som allerede er gjort i området. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane peker på at området har høyfjellskarakter og er sårbart for inngrep. Fylkesmannen mener det bør legges stor vekt på skånsom utførelse, god terrengtilpassing og minst mulig inngrep. Departementet forutsetter at de planlagte anleggsvegene anlegges midlertidig og legges ned etter at anleggsperioden er avsluttet. Departementet viser for øvrig til standardvilkår som skal ivareta de hensynene fylkesmannen har pekt på.

Mannsberg Hytteeigarlag krever slipp av minstevannføring i elva ved hytteområdet blant annet av hensyn til landskapsverdiene i området. Søker har ikke foreslått slipp av minstevannføring. Søker viser til at elvene mellom inntaket fra Breidbotnvatn og kraftstasjonen og i Mannsbergelva allerede er sterkt påvirket av regulering og har liten verdi. Elva som renner forbi hytteområdet på Mannsberg er regulert gjennom tappingen fra Breidbotnvatn i forbindelse med Tyin kraftverk. I følge søkers opplysninger foregår det i dag en jevn tapping på 1,05 m³/s i vinterperioden, mens det i sommerperioden kun er naturlig tilsig til elva, tilsvarende ca. 0,05 m³/s. Dagens vintervannføring i elva med nåværende regulering er unaturlig høy sammenlignet med uregulerte elver og bekker i området som har naturlig lave vannføringer om vinteren. Departementet kan derfor ikke se at redusert vannføring i elva om vinteren vil medføre noen vesentlig påvirkning på landskapsbildet. Departementet konstaterer videre at vannføringen om sommeren ikke vil bli endret ved en utbygging.

Det skal bores en ca 300 m lang overføringstunnel fra vestre ende av Mannsbergvatn mot et lite tjern øst for Breidbotnvatn. Massene fra boringen av tappetunnelen forutsettes plassert ved utløpet fra tunnelen, og forutsettes innpasset i terrenget. Det er også foreslått at eksisterende tipp arronderes for å minske det samlede inngrepet. Departementet peker på at plassering og eventuell anvendelse av overskuddsmasser må avklares gjennom godkjenning av detaljplanene.

Departementet viser for øvrig til at konsekvensutredningen angir at utbyggingen samlet vil gi liten til middels negativ konsekvens for landskap. Med de avbøtende tiltakene som er foreslått finner departementet at påvirkningen av landskapet ikke er til hinder for at det gis konsesjon.

Friluftsliv og brukerinteresser

Årdal kommune og flere andre høringsinstanser har fremhevet at tiltaksområdet har betydelig verdi for friluftsliv. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har opplyst at området Tyedalen-Tyin er registrert som et regionalt viktig friluftsområde i fylkesdelplanen for arealbruk. Sogn og Fjordane Turlag viser til at det går merkede turstier i nærheten av det planlagte utbyggingsområdet som er en del av DNTs omfattende hytte- og rutenett.

Departementet har merket seg at utbyggingsområdet ligger like ved en av de viktigste turstiene inn mot Utladalen landskapsvernområde og videre mot Jotunheimen nasjonalpark. Departementet konstaterer videre at det går en hyppig brukt sti og skiløype fra hyttefeltet ved Sletterust forbi Mannsbergvatn og Breidbotnvatn. Mannsbergvatn blir brukt til fiske, mens det ikke fiskes i noen av de berørte elvestrengene. Området nord for hyttefeltet er utleid til småviltjakt. Området nyttes også av grunneier til jakt på hjort og elg.

Det er blitt pekt på at økt vintervannføring i den nye bekken fra Mannsbergvatn til Øvre Breidbotnvatn kan føre til vanskeligheter med å passere bekken på ski. Departementet forutsetter at det anlegges en enkel bro som gjør det mulig å krysse den nye overføringen/bekken fra Mannsbergvatn på vinterstid. Departementet viser i den forbindelse til fastsatt standardvilkår om ferdsel m.v. Departementet viser til at tiltaket for øvrig ikke forventes å påvirke den allmenne ferdselen og friluftsb Bruken av området i særlig grad etter at kraftverket er satt i drift. Departementet har merket seg at planlagt oppgradering av eksisterende veg mot Mannsbergvatn vil kunne bidra til å lette adkomsten i forbindelse med fiske i vatnet.

Konsekvensutredningen angir den samlede konsekvensen for friluftsliv og brukerinteresser til liten negativ. Departementet forutsetter at inngrepene utføres på en skånsom måte av hensyn til ferdselsveier, eksisterende hyttebebyggelse m.v.

Departementet finner at hensynet til friluftsliv ikke er til hinder for at det kan gis konsesjon til utbyggingen.

Kulturminner og kulturmiljø

Registreringer av automatisk fredede eller nyere tids kulturminner i området er ikke kjent.

Fylkeskommunen har uttalt at det planlagte tiltaket delvis vil berøre områder med potensiale for funn av automatisk fredede kulturminner. Departementet viser til fastsatt konsesjonsvilkår om at kulturminneregistreringer i henhold til kulturminneloven § 9 må gjennomføres i god tid før eventuelt anleggsarbeid påbegynnes.

Vannforsyning

Elva mellom Breidbotnvatn og det planlagte kraftverket nyttes til vannforsyning for hyttefeltet i området. En betydelig reduksjon i vannføringen som følge av utbyggingen vil redusere elvas egnethet som vannkilde om vinteren. Mannsberg Hytteeigarlag krever at det blir sluppet minstevannføring blant annet for å opprettholde grunnvannsstanden i tilknytning til elva og for å sikre vannforsyningen til hyttene.

Når det gjelder kravet om minstevannføring viser departementet til omtale av dette under landskap. Departementet forutsetter at tiltakshaver finner en alternativ løsning som sikrer tilfredsstillende vannforsyning til hyttebebyggelsen ved Mannsberg. For øvrig forutsettes krav knyttet til privat vannforsyning løst ved avtaler eller skjønn.

Nettilknytning

Det er søkt om tillatelse etter energiloven til installasjon av elektriske høyspentanlegg og tilknytning til eksisterende nett via 22 kV kraftledning. Departementet viser til at Årdal Energi KF er områdekonsesjonær i det aktuelle området, og at kraftledningen kan bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon. Departementet forutsetter at nettilknytning skjer via Årdal Energis eksisterende transformatorkiosk som er lokalisert like ved den planlagte kraftstasjonen, eventuelt at trafoen flyttes inn i kraftstasjonen. Departementet forutsetter at det blir avklart i detaljplanen hva som er den beste løsning ut fra landskap og friluftsliv og vurdert i en teknisk/økonomisk sammenheng. Departementet kan ikke se at nettilknytning er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

6. Økosystemtilnærming og samlet belastning

Naturmangfoldloven § 10 fastsetter prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning. I departementets vurdering er det tatt hensyn til andre allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep og påvirkninger.

Mannsberg kraftverk er planlagt i et område som er betydelig preget av tidligere vannkraftutbygging i forbindelse med Tyin kraftverk. Tiltaket vil bruke eksisterende reguleringsmagasiner og vil medføre bedre ressursutnyttelse av disse, samtidig som virkningene antas å være begrensede.

NVE har også til behandling andre vannkraftprosjekter i Årdal kommune som vil kunne påvirke vassdragsnaturen i de områdene hvor utbyggingene er planlagt. Hydro Aluminium AS har søkt om bygging av Rausdalen kraftverk, som ligger i et område sørøst for Øvre Årdal. Kraftverket ligger innenfor Tyin reguleringsområde. Det foreligger søknad om bygging av Offerdal kraftverk på nordsiden av Årdalsfjorden og melding om bygging av Fardalen kraftverk på nordsiden av Øvre Årdal. NVE har også til behandling søknad om bygging av et småkraftverk i Nundalselvi. I Seimsdalen er Øyni kraftverk under etablering. Ved kongelig resolusjon av 8. mars 2013 ble Hydro Aluminium AS meddelt konsesjon for endret regulering av Holsbruvatn. Det ble gitt tillatelse til heving av HRV og LRV med 0,5 m sammenlignet med reguleringskonsesjonen fra 2001.

Departementet konstaterer at disse planlagte prosjektene ligger i en viss avstand til utbyggingsområdet ved Mannsberg og ikke tilhører samme landskapsrom. En prioritert naturtype ved Torolmen vil kunne bli berørt av utbyggingen av Mannsberg, men inngrepene vil ikke føre til noen verdiendring av denne. Ingen sjeldne eller rødlistede arter forventes å bli påvirket. Tiltaket vil for øvrig medføre nye inngrep i åpent høyfjellsterreng, men virkningene av inngrepene vurderes som beskjedne under forutsetning av god landskaps- og miljøtilpasning av tiltaket.

7. Tiltaket vurdert etter vannforskriften

Etter vannforskriften § 12 kan nye fysiske inngrep gjennomføres i en vannforekomst selv om miljøtilstanden svekkes dersom

- alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i tilstanden, jf. annet ledd litra a,
- samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktiviteten er større enn tapet av miljøkvalitet og hensikten med de nye inngrepene er større enn miljøtapene, jf. litra b og
- formålet med de nye inngrepene ikke med rimelighet kan oppnås kostnadseffektivt/teknisk på andre miljømessige bedre måter, jf. litra c.

Formålet med utbyggingen er produksjon av fornybar elektrisitet. Departementet bemerker at forringelsen av naturmangfoldet på sikt som følger av inngrepene, må ses i sammenheng med dette formålet. Samfunnsnyttene av tiltaket må anses betydelig, og den fordel utbyggingen medfører kunne etter departementets mening ikke vært kostnadseffektivt oppnådd på miljømessig bedre måter. Det skal gjennomføres avbøtende tiltak som miljøtilpasning av de fysiske inngrep og ved pålegg om standardvilkår.

Departementet finner at utbyggingen av Mannsberg kraftverk gir beskjedne tap i miljøkvalitet samtidig som det gir en betydelig kraftproduksjon, og finner at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

8. Departementets oppsummering og konklusjon

Departementet viser til at tiltaket er planlagt i et vassdrag som fra før er betydelig påvirket av reguleringer i forbindelse med Tynreguleringen. Etter departementets vurdering innebærer det omsøkte tiltaket en bedre utnyttelse av eksisterende reguleringsmagasiner.

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter vassdragslovgivningen må fordelene og ulempene ved de omsøkte tiltak veies opp mot hverandre. Naturmangfold er et tilleggshensyn i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen etter vassdragslovgivningen. Departementet kan ikke se at en utbygging av Mannsberg kraftverk vil medføre virkninger som kan innebære en negativ utvikling i nåværende tilstand eller gi risiko for økt skade på naturmangfoldet. Departementet peker på at konsekvensene kan avbøtes gjennom miljøtilpasning av tiltaket i detaljplanleggingen.

Olje- og energidepartementet har merket seg distriktets positive holdning til utbyggingen, forutsatt at avbøtende tiltak gjennomføres for å redusere eventuelle negative virkninger. I tillegg til å bidra til den nasjonale satsingen på utbygging av fornybar energi og til å styrke kraftforsyningssikkerheten, kan denne utbyggingen gi verdiskapning og positive ringvirkninger i lokalsamfunnet. Utbyggingen vil føre til en økning av lokale investeringer og av aktiviteten for det lokale næringslivet i anleggsfasen. Departementet har merket seg at 10,5 GWh av samlet produksjon på 12 GWh er vinterkraft.

Departementet finner at fordelene ved Mannsberg kraftverk overstiger de skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt. Departementet tilrår at det

gis tillatelse etter vannressursloven § 8, jf. § 25, for bygging av Mannsberg kraftverk. Departementet finner at fordelene ved overføring av avløpet fra Mannsbergvatn til Breidbotnvatn klart overstiger de skader og ulemper overføringen kan innebære i henhold til vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd. Tiltaket omfatter bygging av Mannsberg kraftverk på de vilkår som følger vedlagt.

Ekspropriasjon

Det er søkt om samtykke til ekspropriasjon etter ervervslova. Søker skal forhandle med grunneier om en avtale. Departementet finner det på denne bakgrunn ikke aktuelt å behandle søknaden om ekspropriasjon i foredraget her.

Tillatelse etter forurensningsloven

Det omsøkte tiltaket gis tillatelse etter forurensningsloven § 11. Eventuell utslippstillatelse i anleggsperioden må avklares med fylkesmannen.

V. Departementets merknader til vilkårene

Post 1 – Konsesjonstid og revisjon

Konsesjon for erverv av fallrettigheter i Årdalsvassdraget ble meddelt Hydro Aluminium AS ved kongelig resolusjon av 21. januar 2001, og gitt på nytt ved kongelig resolusjon 28. november 2008. Konsesjonen utløper 21. januar 2051. Tillatelsene her gis med samme tidsbegrensning som ovenfor nevnte konsesjon, med utløp 21. januar 2051. Eventuell revisjon kan skje på tidspunkt for revisjonsadgangen fastsatt ved kongelig resolusjon 21. januar 2001 og kongelig resolusjon 28. november 2008.

Post 2 – Konsesjonsavgifter

NVE anbefaler at vilkår om konsesjonsavgifter gitt i gjeldende ervervskonsesjon legges til grunn. Avgiftene ble siste gang endret 1.1.2012. Satsene for stat og kommune er nå henholdsvis 11,81 kr og 33,46 kr per nat.hk. Departementet tilrår avgifter i samsvar med NVEs anbefaling.

Post 4 – Byggefrister

Byggefrister reguleres av vassdragsreguleringslovens bestemmelser, dvs 5 års frist, jf. vannressursloven § 19 og vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 1.

Post 11 - Ferdsel m.v.

Det skal anlegges en enkel bro som gjør det mulig å krysse den nye overføringen/bekken fra Mannsbergvatn på vinterstid, jf. omtale under departementets vurderinger av friluftsliv.

Post 14 – Manøvreringsreglement

Vedlagte manøvreringsreglementet erstatter tidligere reglement gitt ved kgl. res. 8. mars 2013. I NVEs forslag til manøvreringsreglement var naturlig vannstand i Mannsbergvatn ved en inkurie oppgitt til 1345,0 men det riktige skal være 1345,5 jf. kgl.res. av 28.11.2008.

Departementet har ikke funnet grunnlag for å pålegge slipp av minstevannføring som avbøtende tiltak.

Post 19 – Konsesjonskraft

Vilkår om konsesjonskraft gitt i forbindelse med gjeldende tillatelser for fall og reguleringer i Årdalsvassdraget videreføres.

Departementet slutter seg for øvrig til NVEs merknader til vilkårene.

Øvrige merknader

Årdal kommune legger til grunn de samme forutsetninger for bruk av kraft fra Mannsberg kraftverk som for Tyin kraftverk.

Departementet kan ikke se at det er grunnlag for særskilte forutsetninger om bruk av kraften fra Mannsberg kraftverk.

Olje- og energidepartementet

Tilråd:

1. I medhold av lov om vassdrag og grunnvann av 24. november 2000 nr. 82 § 8 gis Hydro Aluminium AS tillatelse til bygging av Mannsberg kraftverk.
2. I medhold av lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer § 8 gis Hydro Aluminium AS tillatelse til overføring av avløpet fra Mannsbergvatn til Breidbotnvatn.
3. I medhold av lov om vern mot forurensning og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6 § 11 gis Hydro Aluminium AS tillatelse til utbygging av Mannsberg kraftverk.
4. Tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt Olje- og energidepartementets foredrag av 2013.
5. Det fastsettes manøvreringsreglement i samsvar med forslag vedlagt Olje- og energidepartementets foredrag av2013.

**Vilkår for
Hydro Aluminium AS for tillatelse etter
vassdragsreguleringsloven § 8 og vannressursloven § 8
til overføring av Mannsbergvatn til Breidbotnvatn
og bygging av Mannsberg kraftverk
i Årdal kommune, Sogn og Fjordane**

1

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjon gis med en varighet frem til 26. januar 2051.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr 3 første ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2

(Konsesjonsavgifter)

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 11,81,- pr. nat.hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 33,46,- pr. nat.hk.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året.

Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

Konsesjonsavgiftsmidler avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som etter nærmere

bestemmelse av kommunestyret fortrinnsvis anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtektene for fondet skal være undergitt godkjenning av fylkesmannen.

3

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 19 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av Kongen. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Direktoratet for naturforvaltning underrettes i god tid på forhånd.

7

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning

- å sørge for at forholdene i berørte vassdrag er slik at de stedege fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VI

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

10

(Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11

(Ferdsl m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

12

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan Olje- og energidepartementet pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de

samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

15

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

Opplysningsskilt settes opp ved magasiner og steder med pålagt minstevannføring.

16

(Merking av usikker is)

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av reguleringene og overføringene må merkes eller sikres etter nærmere anvisning av NVE.

17

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringens virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. Olje- og energidepartementet kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 11 nr 1, jf § 2 tredje ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av Olje- og energidepartementet med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraftøkningen, beregnet som i første ledd.

Olje- og energidepartementet bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr. kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverkene for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

20

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

21

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra Olje- og energidepartementet å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 4 (Byggefrister m.v.), 14 (Manøvreringsreglement m.v.), 19 (Konsesjonskraft) og 21 (Kontroll med overholdelsen av vilkårene) kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12 nr 21.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, kan Olje- og energidepartementet fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr. dag til forholdet er brakt i orden, eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vassdragsreguleringslovens §§ 24 og 25.

22

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser
hvor anleggene ligger. Olje- og energi-

departementet kan bestemme at et utdrag av
konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de
eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke
reguleringene kan medføre forpliktelser.

Manøvreringsreglement for regulering av Årdalsvassdraget i Årdal kommune, Sogn og Fjordane og Oppland fylker

(erstatte reglement gitt ved kgl. res. 28.11.2008)

1. Reguleringer

Magasin	Nat. vannst. kote	Reguleringsgrenser		Oppd. m	Skn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Tyin	1078,89	1083,89	1073,55	5,00	5,34	10,34
Torolmen	1045,75	1050,83	1047,83	5,08	0	3,00
Holsbruvatn	730,75	731,25	730,25	0,50	0,50	1,00
Mannsbergvatn	1345,50	1345,50	1337,20	0	8,30	8,30
Kyrkjevatn	1344,40	1346,40	1336,40	2,00	8,00	10,00
Breidbotnvatn	1234,70	1234,70	1230,40	0	4,30	4,30
Biskopvatn	1348,10	1350,10	1344,10	2,00	4,00	6,00
Krækjavatn	1329,40	1329,40	1321,40	0	8,00	8,00
Viervatn	1218,10	1230,10	1208,10	12,00	10,00	22,00
Småløyftevatn		1206,70	1205,40			1,30
Gravdalsdammen		1205,00	1200,00			5,00

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner. Høydene refererer seg til Statens Kartverk.

Pumping

Tilsiget til Torolmen kan pumpes opp til Tyin.

Overføringer

Avløpet fra Gravdalen, Raudalen, Skogadalen, Urdalen og Fleskedalen overføres til Koldedalsvatn og videre til Tyin.

Avløpet fra Mannsbergvatn overføres til Breidbottenvatn.

Avløpet fra Kyrkjevatn, Breidbotnvatn og Mannsbergvatn utnyttes i Mannsberg kraftverk og ledes derfra inn på tilløpstunnelen til Nye Tyin kraftverk.

Avløpet fra Krækjavatn, Biskopvatn, Viervatn og Småløyftevatn ledes inn på tilløpstunnelen til Nye Tyin kraftverk.

Fem mindre bekker på sørsiden av Tyadalen ledes inn på tilløpstunnelen til Nye Tyin kraftverk.

Avløpet fra Skanseelva, Engjesetbekken, Rausdøla, og tre mindre bekker på sørsiden av

Tyadalen ledes inn på tilløpstunnelen til Gamle Tyin kraftverk.

2.

Ved manøvreringen skal det tas for øyet at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene såvidt mulig ikke økes.

Restriksjoner på manøvreringen

På elvestrekningen mellom Tyin og Torolmen skal det slippes en minstevannføring på 0,3 m³/s.

Ved regulering av Torolmen skal det tas for øye at man begrenser svingninger i vannstanden og tilstreber en høy sommervannstand.

Etter nærmere bestemmelse av departementet kan det pålegges å slippe minstevannføring i Storelva mellom samløpet mellom Utle og Tya og ned til Årdalsvatn på inntil 2 m³/s.

Ved eventuell pumping til Tyin i vintersesongen skal det tas hensyn til at isforholdene ikke forverres.

Vannstandsvariasjonen i Årdalsvatn som følge av reguleringen skal ikke være større enn 30 cm pr. døgn.

Planlagt stans og oppstart av gamle Tyin kraftstasjon, eller reduksjon av driftsvannføring, skal skje ved myke overganger for å unngå stranding av fisk i vassdraget nedenfor.

Av hensyn til fisk i Tya og Storelva etter samløpet mellom Tya og Utle, skal det installeres en omløpsventil i Gamle Tyin kraftverk, slik at det opprettholdes vannføring ut av kraftverket ved utfall.

For øvrig kan tappingen skje etter kraftverkeiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

4.

Viser det seg at slippingen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.